

Toma Caragiu —poetul

O emoționantă reîntâlnire cu mereu regretatul Toma Caragiu, personaj trecut între faptele legendare ale teatrului românesc, amestec de expansivitate și scepticism ironic, ne-a fost prilejuită, recent, de editura clujeană „Dacia”, care a așezat între copertile unei plăchete câteva poeme și confesiuni rămase de la neuitatul actor. Inițiativa aparține poetului și criticului dramatic Ion Corcora, atent „caligraf” și comentator al acestui mic album postum, care a încercat să schițeze, dintr-o perspectivă inedită, o personalitate interiorizată până la disimulare, din stirpea acelor giganți ai scenei, ispițiți perpetuu — în donquijotismul lor — de ardora aventurii. De fapt, un Toma Caragiu-poet nu uimește pe nimeni, cunoscută fiind imobilitatea de stări și registre a omului de teatru, același și întotdeauna altul în avaturile sale interpretative. Era imposibil — ne dăm seama — ca acest romantic plin de candoare, cu alură de melancolic veșnic atins în ce are mai sfânt, htru și nefericit în

același timp, impulsiv și sentimental, să nu se fi lăsat ispitit și de muza poeziei, pe care a cultivat-o ocazional, dar cu har deosebit (simultan cu pasiunea pentru artele plastice). Prefăcătorul are dreptate să observe că versurile lui Caragiu „pun în evidență un instinct poetic și nu o știință poetică”; ele oscilează între disperarea jocului și o crispare progresivă, fără a fi de neglijat o anume presimțire a fragilității, a risipirii în neantul unei clipe nefaste.

Caragiu-poetul dezvăluie o natură neliniștită. Întilnim în scrisul lui viziuni apocaliptice și nimeni nu poate pareurege fără emoție un poem precum acesta: „Orașul se scufundă încet / Dimpreună cu cerul și apele / Oamenii nu caută înălțimi nu vor nu pot / În fața porților au ieșit și se privesc parcă pentru prima oară. / Un deal se surpă moale / Orașul se scufundă încet / Dimpreună cu norii cu cerul și apele”. Nu, nu avem nicăieri de-a face cu o exultare a boemiei, înecată în bufonade, cum se mai întâmplă să citim prin încercările poetice ale actorilor, încredințate cu destulă ușurință tiparului. Caragiu-poetul e cuprins de spaime, ascultă „ecouri cardiace din galaxii”, are de transmis „mesaje” într-un cosmos gata să se năruie, închipuie vedenii ciudate („O fată / neîntreagă la minte / nebună ca păsările / s-a furisat în zdrențele mele”), se rătăcește în păduri cu zei ascunși în rădăcini sau e obsedat de haosul începuturilor („putea-voi oare să îndur / viziunea dinții / care a mistuit stelele”), ecourilor din Błaga alăturindu-li-se altele din Ion Barbu, cînd dăm, la un moment dat, peste un personaj amintind de celebra Domnișoară Ilus („Babii i-e dor de arsură / de cîntece de pahar / de fierțură / de un drac de bărbat / fără halat / Scîncește baba / bubuind constelații / Unde s-or fi ascuns bărbații”). Textele publicate sînt documente omenești, izvorite dintr-o conștiință artistică predispusă la diversitate, care — așa cum se divulgă într-un interviu — nu vrea să „literaturizeze”, ci vrea să se știe sinceră, nefalsificată. Frapantă, de aceea, pornirea deloc prefăcută sau contrafăcută a poemelor, făcînd corp comun cu franchețea actorului, rarissimă intuiție a firescului pur.

Fire poetică, Toma Caragiu ne dovedește, fie și tardiv, cît de puțin ne cunoaștem actorii. Dacă actorii trăiesc doar o clipă — dilatată, apoi, de memoria spectatorilor — Caragiu-poetul își prelungește viața dincolo de ultima cădere de cortină. „Aruncă doamne pămînt peste mine / și vino și tu !” — sună versul său de recviem, punîndu-i parcă existență, definitiv, sub pecetea tainei.

Cristian Livescu